Kto jest podatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych

Zgodnie z przepisami ustawy Ordynacja podatkowa, podatnikiem może być osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna niemająca osobowości prawnej, podlegająca na mocy ustaw podatkowych obowiązkowi podatkowemu. Podatek dochodowy od osób fizycznych, zgodnie ze swoją nazwą, obejmuje dochody (w niektórych wypadkach również przychody) osiągane przez osoby fizyczne, na których ciąży obowiązek podatkowy wynikający z przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Ustawa nie wskazuje żadnych dodatkowych warunków dla uzyskania statusu podatnika podatku dochodowego od osób fizycznych związanych np. wiekiem danej osoby, jej obywatelstwem, czy miejscem zamieszkania. Warunkiem opodatkowania podatkiem dochodowym od osób fizycznych jest uzyskanie dochodu (przychodu) na terytorium Polski.

Odrębnymi podatnikami są małżonkowie, nawet jeżeli decydują się na wspólne rozliczenie podatku.

Podatników dzieli się na dwie grupy – podatników, na których ciąży nieograniczony obowiązek podatkowy oraz podatników, na których ciąży ograniczony obowiązek podatkowy.

Nieograniczony obowiązek podatkowy

Osoby fizyczne, które mają miejsce zamieszkania w Polsce, podlegają obowiązkowi podatkowemu od całości swoich dochodów (przychodów) bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów (tzw. nieograniczony obowiązek podatkowy). Oznacza to, iż co do zasady, w Polsce podlegają opodatkowaniu zarówno dochody uzyskane na terenie kraju, jak i za granicą.

Uwaga: *Osobą mającą miejsce zamieszkania w Polsce jest osoba fizyczna, która posiada na terytorium Polski centrum interesów osobistych lub gospodarczych (określony jako ośrodek interesów życiowych) lub też osoba ta przebywa w Polsce dłużej niż 183 dni w roku podatkowym. Wystarczające jest spełnienie przynajmniej jednego warunku.*

Ośrodek interesów życiowych określa się biorąc pod uwagę m.in. stosunki rodzinne i towarzyskie danej osoby, miejsce oraz podstawę uzyskiwania środków utrzymania, działalność społeczną, polityczną czy kulturalną.

Ograniczony obowiązek podatkowy

Jeżeli osoba fizyczna nie ma miejsca zamieszkania w Polsce, to wówczas podlega obowiązkowi podatkowemu wyłącznie od dochodów (przychodów) osiąganych na terytorium Polski (tzw. ograniczony obowiązek podatkowy). W konsekwencji, w Polsce opodatkowanie będą jej dochody (przychody) uzyskane na terytorium Polski, do których zalicza się w szczególności dochody (przychody) z:

- pracy wykonywanej na terytorium Polski na podstawie stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej oraz spółdzielczego stosunku pracy, bez względu na miejsce wypłaty wynagrodzenia;
- działalności wykonywanej osobiście na terytorium Polski, bez względu na miejsce wypłaty wynagrodzenia (np. niektóre przychody z tytułu wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło; pełne wyliczenie przychodów z działalności wykonywanej osobiście znajduje się w art. 13 ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych;
- działalności gospodarczej prowadzonej na terytorium Polski;
- położonej na terytorium Polski nieruchomości, w tym z odpłatnego zbycia takiej nieruchomości.

Uwaga: *Zakres nieograniczonego i ograniczonego obowiązku podatkowego określa się przy uwzględnieniu postanowień umów w sprawie unikania podwójnego opodatkowania zawartych przez Polskę.*

Może zdarzyć się sytuacja, w której podatnik, z tytułu osiągania tego samego dochodu, będzie mógł być opodatkowany zarówno w państwie miejsca zamieszkania (tzw. państwo rezydencji), jak i w państwie, w którym zostały osiągnięte dane dochody (tzw. państwo źródła). Metodę unikania podwójnego opodatkowania danego dochodu wskazują umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania, których stroną jest Polska. Jeżeli nie ma umowy regulującej zasady unikania podwójnego opodatkowania z państwem, w którym osiągnięte zostały dochody, wówczas należy zastosować zasady zawarte w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Przykład: *Opodatkowanie osoby mającej miejsce zamieszkania w Polsce i osiągającej dochody z umowy o pracę wykonywanej w Niemczech będzie ustalone na podstawie przepisów umowy o unikaniu podwójnego opodatkowania zawartej pomiędzy Polską i Niemcami.*

Opodatkowanie dochodów małoletnich dzieci

Dochody małoletnich dzieci (zarówno własnych, jak i przysposobionych) podlegające opodatkowaniu na terytorium Polski, co do zasady, dolicza się do przychodów rodziców (przysposabiających).

Jeżeli małżonkowie podlegają odrębnemu opodatkowaniu, dochody dzieci dolicza się po połowie do dochodu każdego z małżonków. Zasada ta nie znajduje jednak zastosowania w przypadku małżonków będących w separacji – wówczas przyjmuje się, że dochody osiągane przez małoletnich dolicza się do dochodu rodzica (przysposabiającego), który faktycznie wychowuje dzieci.

Uwaga: *Dochodów małoletnich dzieci nie dolicza się do przychodów rodziców (przysposabiających), jeżeli rodzicom (przysposabiającym) nie przysługuje prawo do pobierania pożytków ze źródeł przychodów dzieci.*

Doliczeniu do dochodów rodziców (przysposabiających) nie podlegają dochody małoletnich dzieci z pracy, stypendiów oraz z przedmiotów oddanych małoletnim do swobodnego użytku.

Personel dyplomatyczny

Odmienne zasady opodatkowania przewidziane są dla członków personelu przedstawicielstw dyplomatycznych oraz urzędów konsularnych, a także innych osób korzystających z przywilejów i immunitetów dyplomatycznych lub konsularnych, oraz członków ich rodzin pozostających z nimi we wspólnocie domowej.

Osoby te są zwolnione z podatku dochodowego od osób fizycznych od dochodu uzyskanego ze źródeł przychodów położonych za granicą, o ile nie są obywatelami polskimi i nie mają stałego pobytu na terytorium Polski.